

santna i otvorena za nove istraživače i pristupe. Pitanje na koji će način isprovocirati našu pažnju ili sa kog ćemo im aspekta pristupiti, svakako će biti stvar niza okolnosti kao i sopstvenog izbora – imajući naročito u vidu činjenicu da su naši svakodnevní životi, voljno ili ne, neraskidivo povezani sa brojnim mitovima, mitologizacijama i njihovim implikacijama. Ovaj "vodič" kroz mitove ili, još tačnije – bavljenje mitovima, pored do sada navedenog, kao jedan od svojih kvaliteta donosi i obilje referenci i literature koje će sigurno biti od velikog značaja svim potencijalnim budućim angažovanjima na ovom polju. Treba pomenuti, međutim, da je bilo za očekivati da će autor uputiti i na domaće autore koji su se bavili ovom problematikom, a njihov broj nije mali i rezultati nisu zanemarivi – što bi upotpunilo teorijsko-metodološki korpus predstavljen u studiji i bilo od značaja posebno za buduće domaće aktore diskusija o ovoj temi. No, naravno, "sveobuhvatnost" nosi sa sobom i određene probleme a knjiga Aleksandra Boškovića nudi i više nego dovoljno pravaca ka kojima se "mitoloji" mogu uputiti, te u njoj pronaći interesantno i poučno štivo.

Danijel Sinani

Поглед инсајдера на савремену српску музеологију и музејску праксу: *Музеји у Србији – започето путовање*

У издању Музејског друштва Србије (МДС) 2008. године је објављен зборник радова *Музеји у Србији: започето путовање*, који су уредили др Љиљана Гавриловић (Етнографски институт САНУ) и мр Марко Стојановић (Етнографски музеј, Београд). Ова публикација представља наставак изнимно агилне делатности Музејског друштва под вођством Еме Радловић из

Народног музеја у Крушевцу. МДС се последњих година профилисало као једно од најактивнијих струковних организација из области културе и друштвених и хуманистичких наука, што је евидентно, осим из богате издавачке делатности, и по бројним стручним скуповима и саветовањима која се организују. Оваквој тврдњи у прилог иде и истовремено поновно покретање музеалног часописа *Музеји* (главни и одговорни уредник Љиљана Гавриловић), такође у издању МДС, након паузе од преко четрдесет година, и излазак из штампе првог савременог броја ове периодике (Музеји бр. 1 н. с.). Такође, и Национални комитет *ICOM* реализује бројне семинаре и скупове од почетка ове деценије, а интерес издавача за објављивањем актуелних (углавном страних) дела музеолошке литературе знатно је увећан. Узимајући у обзир рецентне активности (и у сегменту издаваштва) стиче се утисак о приличном оживљавању до скоро поспане српске музеологије. Ово је можда посебно тачно по питању етнографске музеологије, имајући у виду учинковит и богат рад етнолошке секције МДС, интензивирање сарадње између музејских етнолог-антрополога из различитих установа, али и све тешњу сарадњу између етнолога-музеалаца и етнолога/антрополога из научно-истраживачких и наставно-научних институција.

Приметан је тренд, условно речено, "антропологизације" етнографске музеологије (и музеологије), односно смањивања "дистанце" која се појавила између теоријске и музејске етнологије пре неколико деценија. Долази до све убрзанијег међусобног трансфера знања и искустава између научне и музејске етнологије/антропологије; музејска пракса је све чешће предмет истраживања домаће антрополошке дисципли-

не (да само споменемо поједине ауторе попут Љиљане Гавриловић, Бојана Жикића, Марине Симић итд.), а резултати антрополошких (и страних и домаћих) научних истраживања све више се примењују у етномузеологији и музеографији у Србији (што је очито по све бројнијим научним чланцима етнолог-музеалаца у различитим периодичним издањима, те неколиким тематским и композиционо иновираним музејским изложбама и унапређивању истраживачке и промотивне активности низа музејских установа).

Поменути трендови очитују се (те елаборирају) и у поменутом зборнику радова: могло би се оценити да текстови из ове публикације представљају "инсајдерски" увид у савремену музеологију и музејску праксу у Србији. Приступ музејима у Србији у овом делу ипак је тек условно инсајдерски; контрибуирани су текстови и из других академских заједница (Македонија и Велика Британија), и не ради се о искључивом комуницирању музејских знања од музеалаца за музеалце с обзиром на присуство аутора из научно-истраживачке и других делатности – укрштање научних и стручних перцепција из различитих парадигми проучавања представља посебан квалитет овог зборника. Како наводи уводно поглавље *Музеја у Србији*, "угао гледања аутора који се примарно не баве конкретним домаћим материјалом и проблемима, или су дистанцирани од свакодневне музеолошке праксе, додатно усложњава питања и одговоре, показујући да *поглед споља* омогућава другачије виђење проблема и нуди различите начине суочавања са музејском свакодневицом."

Читав дијапазон музејских тема који је обрађен у овом "започетом путовању" сегментиран је преко три среди-

шње тематске целине. Након уводне речи уредника (*О музејима и путовању*), путовање започиње кроз (сегмент) *Музејски универзум*. У овом су делу зборника присутне четири студије аутора који проблематизују одређена општа питања концепције музеја, као што су метафизички аспекти музеолошке и експографске комуникације (*Метафизички аспекти музеја – митска и магијска база музеологије*, Никоса Чаусидиса са Филозофског факултета у Скопљу) и изнимно актуелна тема о односу нематеријалне културе и музеја (*Нематеријална баитина у свету музеја*, Андреј Вујновић, Историјски музеј Србије). Следе радови Љиљане Гавриловић са Етнографског института САНУ (*Музеји и географије (националне) моћи*) и Марине Симић са Универзитета у Манчестеру (*Излагање народности као традиционалне културе у Етнографском музеју у Београду: истраживање музејске модернистичке праксе*) који готово комплементарно деконструирају политички контекст формирања и концепирања музеја; тако се музеј перципира и као потврда моћи већ постојеће нације-као-државе, односно елемент који доприноси формирању и/или обликовању нације схваћене као културе, и који је агенс у мапирању наводних географских граница и простора наводне националности, односно националне групе. На основу специфичног истраживачког рада (интервјуи са музејским кустосима), долази се до конкретних увида о значају класификације и каталогизације при стварању музејског фонда и експозиција (при чему се посебна важност даје народним ношњама) који, у конкретном случају, заправо представљају стварање и репрезентацију етничитета схваћеног као, готово, неодвојивог од религијске припадности.

Друга група текстова (*Музејски предмет*) третира различита теоријска и практична питања из оквира музејске праксе: анализа концепција и стања тезаурисања музејских артефаката (Весна Душковић – *Шта је заправо етнографски музејски предмет?*), документовање и обрада музејских предмета у Србији у светлу међународне регулативе (Мирјана Менковић – *Обрада предмета из збирки народних ношњи Србије*), нематеријални и материјални аспекти баштине традицијских занимања (Братислава Идвореан–Стефановић – *Знање о традиционалним радним процесима као нематеријални садржај музеолошке обраде алата за ткање*), друштвена информатологија у обради специфичног аспекта културе (Мирослав Митровић – *Музејски информациони систем Србије и заштита народних игара у информационо-документационом смислу*), и неколике тезе о музејској документацији (Марина Цветковић – *Етномузеолошка документација – помаци и трендови*). У последњем делу зборника названом *Нови хоризонти*, радови су посвећени различитим темама: од питања доступности експозиција публици која припада дискриминисаним групама (посебно особама са инвалидитетом) која указује на могућност да се "нови музеолошки став" према њима рефлектује и у ширем друштвеном контексту (Марко Стојановић – *Музеолошка комуникација и перспективе*), преко односа истраживања мањинске проблематике и музеја (Милица Михаиловић – *Истраживања о нематеријалној култури у Јеврејском историјском музеју у Београду*), до нових извора и метода у музејској и научној пракси (Петар Декић – *Збирка новинских исечака – методологија на размеђу антропологије и му-*

зеологије). Такође се проблематизују питања тзв. етно-села (Милош Матић – *Музеј на отвореном – тотална информација?*), презентације музеја и њихове потенцијалне конкуренције (Ивана Јовановић и Тијана Јаковљевић – *Кустос етнолог у дискурсу нове музејске реалности*), те стање и могућности развоја музејске делатности у савременој Србији (Владимир Кривошејев – *Предстоји ли Србији "музејски бум"?!?*).

Радови презентовани у овој публикацији откривају, између осталог, још најмање две чињенице везане за музејску (и музеолошку) делатност у Србији. Најпре то да сами музеалци иду прилично испред услова у којима делују и времена (готово па заустављеног) у Србији – упркос појединим формалним и институционалним помацима у текућој деценији по питању развоја музејске делатности (отварање, или убрзано комплетирање поставки или нових објеката низа музеја: Лозница, Ваљево, Пријепоље, Педагошки музеј у Београду итд.), и даље се значајан број музејских установа (заједно са својим делатницима) налази у стању сталне антиципације и несигурности, било због континуираног немања адекватног простора за обављање музејске делатности (Историјски музеј Србије, Музеј примењене уметности и сл.), дуготрајних (чини се бесконачних) адаптација простора (Народни музеј Београд), или услед нејасног статуса, а понекад и некомпетентних предлога или иницијатива везаних за музеје (попут рецентног предлога да се најпосећенији музеј у Србији, Музеј "25. Мај", претвори у "центар за промоцију науке"). Овакав тренд показује узлазну путању по многим питањима, и даље еманира знаке конфузије и несређености у сектору културе у земљи. Иницијатива и

све интензивније покретање активности се ипак дешава, и то "из базе" – "једном речју, активним учешћем у променама сопствене садашњице, сами музејски радници направили су прве кораке на путу дефинисаном њиховом жељом да музеји постану модерне институције, прилагођене савременом тренутку и потребама њихове публике."

Поред овога, осећа се још један тренд. За разлику од свеопште "централизације" која се иначе дешава у друштвеном и културном животу у Србији (а све више и у научно-истраживачком раду), музеологија и унапређивање музејске праксе су се у знатној мери "децентрализовали". Читав низ музеалаца и истраживача из центара и установа ван Београда активно се укључује у рад музејских форума и једнакоправно доприноси унапређивању српске музеологије колико и посленици из централних или установа од националног значаја. "База" се, срећом по овдашњу културу и музеологију, и географски

дисперзирала, па уз дисциплинарну и практичну отвореност савремене српске музеологије према другим друштвеним и хуманистичким дисциплинама, и све већа инклузија посленика из свих делова земље гарантује будуће успешно формулисање и музејске политике и музејске праксе. Како наводе уредници овог дела : "замишљено је да овај Зборник буде сведок и пресек једног историјско-културног тренутка, али и подстицај за даљи рад другим ауторима који су заинтересовани за будућност музеологије као самосвојне дисциплине." У светлу издавања ове књиге, може се пак преформулисати да музејско путовање није тек започето. Чини се да оно сигурно траје већ неколико година, а овај зборник представља својеврсни "бродски дневник" до сада обављеног пута, уз оквирни итинерер куда ће се музеолошки брод кретати у Србији у будућности.

Срђан Радовић